

ней) заростаючої вирубки в бору (площадь вирубки 50 га) і над пойменними лісами. Птиця медлено парила на висоті около 100 м, время от времени піднімаючись вище і совершая одиночні піке с послуючим інерційним кабрируванням.

Данна територія розположена по обоим берегам р. Северський Донец на участку между с. Скрипаї (Змієвський район) і г. Чугуєв. Правобережжя займає обширний масив нагорної дубрави (ур. Мохначанська лісна дача, протяженністю до 12 км і шириною лісного масива от 7 до 12 км) с висотами місності от 97–100 до 188 м н. у. м., расчлененний глибокими ярами на несколько выровненных массивов плато. Надлуговая терраса Северського Донца занята борами і суборями (ур. Малиновська лісна дача), естественного происхождения на севере (Малиновское лісництво) і преимущественно насажденими на юге (Скрипаєвское лісництво); ширина ленты борів колеблється от 2 до 4 км, протяженність її – 13 км.

Данна територія по своим характеристикам может быть привлекательной для гніздования беркута.

ЛИТЕРАТУРА

- Ветров В.В. (1993): Состав и распределение хищных птиц бассейна Северского Донца. - Птицы басс. Сев. Донца. Донецк: Изд-во Донецкого ун-та. 33-38.
- Рудинский О.М., Горленко Л.С. (1937): До фауни хижих птахів середньої течії р. Північного Дінця. - Зб. пр. Зоол. муз. АН УРСР. 20: 141-155.
- Сомов Н.Н. (1897): Орнитологическая фауна Харьковской губернии. Харьков. 1-680.

*Витер С.Г., пр. Победы 79, кв 57,
г. Харьков, 61174, Украина (Ukraine).*

КУЛИКИ РІЧКИ КАГАМЛИК

Ю.Ф. Роговий

Waders of the river Kagamlyk. - Yu.F. Rogoviy. - Avifauna of Ukraine. 2. 2006. - Kagamlyk is a small left tributary of the Dnieper. It flows in Globino and Kremenchug districts of Poltava region. Data were collected in 1978–2003. 18 wader species were registered. Only 2 from them breed. [Ukrainian].

Key words: Poltava region, fauna, migration, measurement.

Address: Rogoviy Yu.F., Pirogi, Globino district, Poltava region, 39045, Ukraine.

Кагамлик (Сухий Кагамлик) – ліва притока Дніпра, зараз впадає у Дніпродзержинське водосховище. Протікає по території Глобинського і Кре-

менчуцького районів Полтавської області. Долина р. Кагамлик типова для малих річок лісостепового агроландшафту. Великих площ луків практично немає, на значній території вони відсутні повністю. На берегах випасається худоба, пасовищне навантаження перевищує можливості рослинних угруповань. Сприятливих біотопів для гніздування куликів мало, тому їх чисельність досить незначна.

Дослідження проводилися на території Глобинського району у 1978–2003 рр. Всього в долині р. Кагамлик нами зареєстровано 18 видів куликів, гніздиться з них лише два – чайка та звичайний коловодник. Строки міграцій деяких видів куликів наводяться в попередніх публікаціях (Роговой, 1992; Роговий, 1994).

Малий зуйок (*Charadrius dubius*). Рідкісний пролітний і літучий вид. Відмічався нами лише кілька разів. 9.05.1983 р. 5 птахів спостерігалися біля с. Яроші. Птахи бродили по мілководдю, збираючи їжу. Того року зуйки затрималися аж до липня – 1.07 4 птахи відмічені там же. У 1984 р. біля с. Пирого 8.04 і 14.07 спостерігалися відповідно 3 та 4 особини. Спроб гніздування не виявлено.

Чайка (*Vanellus vanellus*). Регулярно гніздиться в долині р. Кагамлик та зустрічається під час обох прольотів. Останнім часом кількість гніздових пар помітно зменшилась. Екологія виду більш детально описана в окремій роботі (Роговий, 1995). Чайка, закільцьована пташенням 24.05.1985 р. в с. Пирого, була здобута на зимівлі 10.01.1990 р. у Франції на узбережжі Біскайської затоки (Роговий, 1996).

Довгоніг (*Himantopus himantopus*). Рідкісний пролітний вид. Зустрічається не щороку і лише поодинокі птахи або невеликі групи. Перше спостереження довгоногів відноситься до 1984 р. Тоді два птахи трималися біля с. Пирого 16–17.04. Ще дві особини відмічалися біля с. Яроші 2 та 25.05. У 1996 р. 4 довгоноги трималися біля с. Пирого з 1 по 14.08. Найближче місце гніздування даного виду відоме для Сульської затоки Кременчуцького водосховища (Клестов и др., 1994).

Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*). Залітний вид. Спостерігався нами лише раз – 23.03.1978 р. біля с. Устимівка. На гніздуванні відмічався в Сульській затоці (Клестов, 1991).

Лісовий коловодник (*Tringa ochropus*). Нечисленний пролітний і літучий вид. Відмічається не щороку, поодинокі птахи. Частіше всього зустрічається неподалік від річки біля балок та калюж. Весною найраніше спостерігався 6.04.1987 р. – 3 птахи на луках біля с. Пирого. 11.04.1985 р. 2 коловодники відмічені неподалік від с. Устимівка. Бродячі птахи зустрічалися 3.07.1984 р. – 4, 18.07.1986 р. – 1. М.І. Гавриленко (1929) вважав лісового коловодника звичайним пролітним і гніздовим птахом Полтавщини.

Болотяний коловодник (*T. glareola*). Звичайний пролітний вид. Часті-

ше трапляється наприкінці літа. Весною найраніше відмічався 12.04.1985 р. Влітку перші зграйки починають з'являтися вже в липні. Здобутий 26.08.1996 р. птах мав такі розміри (мм): крило – 124, цівка – 39, середній палець – 26,5, дзьоб – 28, вага – 73 г.

Великий коловодник (*T. nebularia*). Залітний вид. Відмічений лише раз – здобутий 26.08.1990 р. Виміри (мм): крило – 195, цівка – 62, дзьоб – 52.

Звичайний коловодник (*T. totanus*). Звичайний гніздовий та мігруючий вид. Весною найраніше відмічався 18.03.1988 р. Середня дата появи (1978–1999) – 29.03. Гніздиться окремими парами. Гніздо, знайдене у кущику трави на невеликому острові неподалік від гнізда чайки, мало розміри (см): діаметр гнізда – 10, діаметр лотка – 8, глибина лотка – 4. Розміри яєць (мм): 44 x 31, 43 x 31, 44 x 32, їх вага (г): 21,0; 19,5; 20,5. У травні – липні можна зустріти зграйки з 15–20 бродячих коловодників.

Чорний коловодник (*T. erythropus*). Залітний вид. Відмічений лише раз – 3.09.1994 р. один птах здобутий біля с. Опришки. Його розміри (мм): крило – 173, цівка – 55, середній палець – 38.

Поручайник (*T. stagnatilis*). Залітний вид. Відмічений лише раз – 29.03.1989 р. біля с. Устимівка. Відомостей про гніздування в районі досліджень нема, хоча М.І. Гавриленко (1929) вважав поручайника звичаним гніздовим птахом Полтавщини.

Перевізник (*Actitis hypoleucos*). Нечисленний літуючий і пролітний вид, даних про гніздування нема. Відмічався лише в липні–серпні в невеликій кількості. Як правило, це були поодинокі птахи або окремі пари.

Турухтан (*Philomachus pugnax*). Звичайний пролітний вид, більш чисельний весною. Найраніше відмічався 11.03.1984 р. Середня дата першої появи за 7 років спостережень – 8.04. Найчисельнішим турухтан буває у квітні – травні. У цей час на мілководді можна нарахувати до 50–200 особин. У зграях переважають самці. Осінній переліт починається в липні – серпні. Здобута 3.09.1994 р. молода самка мала такі розміри (мм): крило – 155, цівка – 41, середній палець – 34, дзьоб – 31, вага – 80 г.

Чорногрудий побережник (*Calidris alpina*). Нечисленний пролітний вид. З'являється частіше восени і не щороку. Це, як правило, поодинокі птахи. Здобутий 8.09.1991 р. кулик мав такі розміри (мм): крило – 119, цівка – 26, середній палець – 25, дзьоб до ніздрі – 27, дзьоб до оперення лоба – 33.

Гаршнеп (*Lymnocyptes minima*). Нечисленний пролітний вид. Частіше відмічається восени. Здобутий біля с. Устимівки 23.10.1999 р. гаршнеп мав такі розміри (мм): крило – 115, дзьоб – 39, цівка – 25, середній палець – 30.

Бекас (*Gallinago gallinago*). Звичайний пролітний вид, на гніздуванні не виявлений. Восени набагато чисельніший, ніж весною. Весною перші птахи з'являються у кінці березня – на початку квітня. Восени в окремі роки бекаси затримуються до першої половини листопада. Найпізніша зустріч –

11.11.1984 р. Середні розміри 10 бекасів, здобутих з серпня по жовтень у 1984–1991 рр. (мм): крило – $135,9 \pm 1,3$; цівка – $33,5 \pm 0,4$; середній палець – $38,9 \pm 0,3$; дзьоб – $68,5 \pm 1,1$, вага – 107 ± 3 г.

Вальдшнеп (*Scolopax rusticola*). Нечисленний пролітний вид, почав відмічатися в останні роки. 29.11.1997 р. цей кулик був здобутий мисливцем В.В. Підвезьком між селами Устимівка та Яроші. 7.11.1998 р. одного птаха помітили в балці між селами Пирого та Черевані. 8.11.1998 р. бачили ще двох вальдшнепів: одного за с. Бориси, а другого – між селами Яроші та Бориси в насадженні шовковиці. Під час весняної міграції цей вид не відмічався.

Великий кроншнеп (*Numenius arquata*). Рідкісний пролітний вид, спостерігається не щороку. Іноді зустрічається також влітку. 29.03.1985 р. на залитій талими водами озимині трималася зграйка з 6 птахів. Неподалік від с. Пирого 26.06 і 6.09.1996 р. бачили по два птахи. Здобутий 5.09.1987 р. кроншнеп мав такі розміри (мм): крило – 300, цівка – 84, середній палець – 50, дзьоб – 100, хвіст – 125, вага – 600 г.

Великий грицик (*Limosa limosa*). Нечисленний пролітний і літуючий вид. Частіше спостерігається влітку та восени. Найраніша зустріч весною – 23.03.1983 р. Як правило, грицики тримаються зграйками від 5 до 20 особин. Найближче місце гніздування – Сульська затока (Клестов, 1991). Середні розміри 3 грициків, здобутих 18.08.1991 р. (мм): крило – $211,3 \pm 2,6$; цівка – $75,0 \pm 0,3$; середній палець – $44,0 \pm 0,8$; дзьоб – $85,9 \pm 0,6$, вага – 215 ± 2 г.

ЛІТЕРАТУРА

- Гавриленко Н.И. (1929): Птицы Полтавщины. Полтава: Изд. Полт. Союза охотников. 1-133.
- Клестов Н.Л. (1991): Формирование околородных орнитокомплексов под влиянием гидростроительства (на примере р. Днепр). К. 1-70. (Препринт / АН УССР. Ин-т зоологии; 91.3).
- Клестов Н.Л., Гавриль Г.Г., Андриевская Е.Л. (1994): Орнитокомплексы Сульского залива Кременчугского водохранилища и их охрана. - Вестн. зоол. 6: 65-73.
- Роговий Ю.Ф. (1994): До фенології міграцій птахів у долині р. Кагамлик. - Мат-ли 1-ї конфер. молодих орнітологів України. Чернівці. 104-106.
- Роговий Ю.Ф. (1995): До екології чайки на Полтавщині. - Проблеми вивчення та охорони птахів. Львів-Чернівці. 111-112.
- Роговий Ю.Ф. (1996): Знахідка у Франції чайки (*Vanellus vanellus*), закільцьованої на Полтавщині. - Праці Укр. орнітол. т-ва. 1: 224.
- Роговий Ю.Ф. (1992): Особенности весеннего пролета птиц в долине р. Сухой Кагамлык. - Сез. миграции птиц на терр. Украины. Киев: Наук. думка. 127-133.

Роговий Ю.Ф., с. Пирого, Глобинський р-н, Полтавська обл., 39045, Україна (Ukraine).